

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ

Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

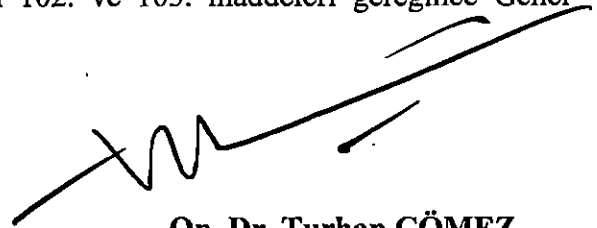
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Orta Doğu'da yeniden alevlenen İsrail-İran gerilimi, yalnızca iki ülke arasındaki bir çatışma olmaktan çıkmış; küresel güvenliği, enerji arzını ve bölgesel istikrarı doğrudan etkileyen çok boyutlu bölgesel bir krize dönüşmüştür. Özellikle 13 Haziran 2025 tarihinde İsrail'in İran'a yönelik gerçekleştirdiği hava saldırılarının ardından, ABD'nin de bu çatışmalara fiilen dahil olmasıyla birlikte Hürmüz Boğazı başta olmak üzere stratejik öneme sahip deniz yollarında güvenlik riskleri ciddi biçimde artmıştır. Bu gelişmelerin Türkiye'yi hem ekonomik hem de milli güvenlik yönünden doğrudan etkileyeceği açıktır. Nitekim Hürmüz Boğazı'nın kapanması veya gemi geçiş kapasitesinin düşmesi hâlinde küresel enerji arzı büyük bir darbe alacak, bu durum ise özellikle enerjide dışa bağımlılığı yüksek olan Türkiye gibi ülkelerde derin ekonomik krizlere sebebiyet verecektir. Bu artışların kalıcı hâle gelmesi, Türkiye'nin ithalat faturasını yükseltecek, iç piyasada enflasyonu tetikleyecek, sanayi ve ulaşım sektöründe maliyetleri artırarak halkın alım gücünü zayıflatacaktır.

Bunların yanı sıra İran'daki iç karışıklıkların artması, Türkiye açısından yeni bir göç dalgası riskini de beraberinde getirmektedir. Zaten ciddi bir sığınmacı yükü taşıyan ülkemizin, yeni bir göç krizini kaldıracak gücü kalmamıştır. Bu nedenle sınır güvenliğinin derhal güçlendirilmesi, göç akınlarını önleyecek tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Öte yandan PJAK adlı terör örgütünün, İran'da "öz yönetim" çağrısıyla örgütlenmeye gitmesi, Türkiye'nin ulusal güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir. İran sınırımızda yeni bir terör yapılanmasının güç kazanması, terör örgütü KCK'nın İran kanadının aktifleşmesi anlamına gelmektedir. Bu tehdide karşı Türkiye'nin milli güvenlik bürokrasisi tüm birimleriyle olası risklere karşı koordineli bir biçimde çalışmak zorundadır. Zira Suriye ve Irak'ta terör örgütleri PKK-PYD'nin arkasına aldığı desteklerle güç kazanması Türkiye'nin sınır güvenliği açısından büyük bir tehdit oluşturmıştır. Aynı durumun terör örgütü PJAK eliyle İran'da ortaya çıkmaması için Türkiye'nin savunma kapasitesi artırılmalıdır. Bu savunmanın birinci basamağını da düzensiz göçe ve kaçak girişlere karşı sınır savunması oluşturmalıdır.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, ABD'nin, İsrail-İran çatışmasına müdahalesiyle ortaya çıkan gelişmelerin Türkiye ve bölge açısından siyasi, ekonomik ve güvenlik yönleriyle ele alınabilmesi için Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 102. ve 103. maddeleri gereğince Genel Görüşme açılmasını arz ederim.

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
Grup Başkanvekili

GEREKÇE

İran ve İsrail arasındaki çatışmalara ABD'nin dâhil oluşu, Türkiye'nin ekonomik istikrarını ve güvenliğini zedeleyebilir. Türkiye bir yandan aynı savunma paktında yer alması dolayısıyla ülke çıkarlarını bir yandan da sınır güvenliği ve bölgesel işbirliği dolayısıyla İran ile ilişkilerini dengede tutmak durumundadır. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu süreci yalnızca dış politika boyutuyla değil; enerji güvenliği, ekonomik riskler, sınır güvenliği ve toplumsal huzur çerçevesinde değerlendirmelidir. AKP iktidarının enerjide dışa bağımlılığı azaltamaması, bugün karşı karşıya olduğumuz tehdidin temel nedenlerinden biridir. Enerjide bağımsız olmayan bir Türkiye'nin ekonomide de bağımsız olması mümkün değildir. Bu krizin Türkiye'ye asgari düzeyde yansımaları için planlı, akılcı ve kararlı adımlar atılması şarttır.

Hürmüz Boğazı, dünyanın en önemli enerji geçiş noktalarından biridir. Küresel petrol arzının yaklaşık %30'u ve sıvılaştırılmış doğalgazın (LNG) %20'sinden fazlası bu rotadan geçmektedir. Nitekim İsrail'in saldırıları sonrasında Brent petrol fiyatlarında %7'den fazla artış gözlemlenmiştir. Bu durumdan Türkiye'nin hali hazırdaki kırılgan ekonomisinin etkilenmemesi mümkün gözükmemektedir. Nitekim Türkiye'nin başlıca enerji tedarikçileri arasında yer alan İran, Irak, Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkeler, Hürmüz Boğazı üzerinden enerji ihraç etmektedir. Bu hatta yaşanacak kesintiler, Türkiye'nin enerji güvenliğini tehlikeye atacaktır. Ayrıca, enerji artık yalnızca bir ekonomik araç değil; ulusal güvenlik meselesidir. Bu nedenle Türkiye, enerji arzında çeşitliliği, stratejik rezerv oluşturma ve yerli kaynaklara yönelme konularını artık bir tercih değil, zorunluluk olarak ele almalıdır.

ABD'nin İran ile İsrail arasındaki çatışmaların bir tarafı haline gelmesi, Türkiye'nin sınır güvenliğini ve bölge istikrarını tehlikeye atmaktadır. İran'ın, Fordo, Natanz ve İsfahan'daki nükleer tesislerine ABD uçaklarının gerçekleştirdiği bombardımanlar neticesinde bu tesislere ciddi zarar verilmiştir. ABD'nin bu bombardımanları neticesinde nükleer sızıntı tehlikesi baş göstermiştir. Gelecek yıllarda, İran sınırında bulunan illerimizde yaşayan vatandaşlarımız başta olmak üzere tüm Türk vatandaşları bu radyoaktif sızıntılar dolayısıyla kanser gibi birçok hastalığa maruz kalabilir.

İran-İsrail arasındaki çatışmaların ve bu çatışmalara ABD'nin dâhil oluşunun tehdidi yalnızca nükleer sızıntı ve hastalık tehlikesinden yahut enerji arzından kaynaklı ekonomik krizden ibaret değildir. Aynı zamanda İran içinde yaşanabilecek iç karışıklık Türkiye'ye yönelebilecek yeni bir göç dalgasını tetikleyecek ve hali hazırda yüzbinlerce sığınmacıyı bünyesinde barındıran Türkiye için büyük bir demografik tehdit oluşturacaktır. Türkiye'nin böyle bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalması Türk kamuoyunda huzursuzluklara sebebiyet vereceği gibi aynı zamanda sunulan kamu hizmetlerinin aksamasına yol açacaktır. Ayrıca güvenlik güçlerine şehirlerin güvenliğini sağlama hususunda daha da yük binecektir. Çünkü düzensiz göçmenlerin ve kaçakların içerisinde terör eylemleri gerçekleştirebilecek kimselerin yer alması kuvvetle muhtemeldir. Daha önceden Suriye İç Savaşı sonrası yaşanan göç dalgası sonucu ülkemizde düzenlenen bazı terör eylemlerinin faillerinin ülkemize giriş yaptığı bilinmektedir.

Bütün bunların yanı sıra İran'da faaliyet gösteren ve Türkiye'nin terör örgütü olarak tanımladığı bazı gruplar, İsrail'in yanında yer alacağını ifade etmişlerdir. Bölgede doğabilecek güç boşluğu halinde bunların Türkiye açısından bir milli güvenlik riski oluşturacakları açıktır. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde Türkiye; Suriye, Irak ve İran olmak üzere sınırının üç tarafında terörle mücadele etmek zorunda kalacaktır. Bu da Türkiye'nin iktisadi ve askeri açıdan ciddi bir

külfet altına girmesine sebebiyet verecek ve ülkemiz sınır güvenliği ve i güvenlik açısından ciddi tehditlerle karşı karşıya kalacaktır.

Bu bağlamda İran-İsrail arasındaki çatışmaların ve bu çatışmalara ABD'nin dâhil olmasıyla ortaya çıkacak olumsuz sonuçların ve ülkemizin hem de sınır güvenliğinde milli çıkarının korunma yollarının tüm yönleriyle belirlenmesi amacıyla Genel Görüşme açılmasını arz ederim.